

Faget logopedi spenner over mange områder. Vi arbeider med talevansker, språkproblemer, kommunikasjonsvansker av ymse slag, stemmevansker, svelgevansker og lese- og skrivvansker/dysleksi. Noen av dem vi møter har anatomiske avvik eller misdannelser, nevrologiske lidelser eller syndromer. Andre har funksjonelle vansker, og noen ganger finner man aldri ut av årsaksforholdene. Det er mye vi skal ha kompetanse på, men de færreste av oss jobber til daglig med alt dette. Enten vi jobber i offentlig sektor eller driver privat praksis, har de fleste av oss våre nisjer. Disse kan være barnelogopedi, rehabilitering, voksenopplæring eller for den saks skyld én spesifikk tilstand, for eksempel stemmevansker.

Enten vi favner bredt eller har kun ett spesielt område innenfor logopedien, vil vi av og til møte klienter som ikke er som alle de andre. I større eller mindre grad er jo alle forskjellige, men som regel har de det logopediske grunnproblemet til felles. Så, plutselig får vi en henvisning som omhandler en komplisert og unik problematikk som vi kanskje ikke engang har hørt om. Hva gjør vi da? Selvfølgelig må vi ta de klientene som kommer til oss, og selvfølgelig må vi sette oss inn i det vi ikke har nok kunnskap om. Eller..? Er det alltid det vi gjør?

Om vi går inn i saken eller ikke, avhenger kanskje bl.a. av hvordan vi definerer ordet vansker. I lagets vedtekter står det at vi skal «arbeide til beste for mennesker som har vansker med tale, språk, språklige symboluttrykk, stemme eller svelging» (se lagets yrkesetiske retningslinjer). Men hvordan definerer vi ordet vansker? Alle er vi vel enige i at de som snakker utydelig, har en vanske, men hva med de som ikke snakker i det hele tatt? Det er vel nærliggende å si at også de har en vanske? Altså burde vi vel jobbe også med dem? Kanskje en prognostisk vurdering tilsier at de aldri kan komme til å snakke? Da har de like fullt en vanske. Jobber vi med dem, da? Etter min høyst subjektive erfaring varierer dette sterkt. Enten tradisjonell logopedisk opplæring/behandling forventes å gi resultater eller ikke, har alle et behov for å kunne kommunisere. Tar vi utfordringen? Eller lar vi andre fagpersoner, som for eksempel spesialpedagoger av annet slag, ta seg av saken, mens vi fortsetter å jobbe med dem som har middels eller lettere problemer? Det ville opplagt være uetisk å sette i gang tiltak som vi vet ikke hjelper, og det er heller ikke det vi skal gjøre. Men der hvor tradisjonelle tiltak ikke har noe for seg, må vi finne på noe annet. Vi kan ikke si at akkurat denne klienten ikke er mitt bord bare fordi kofferten vår ikke inneholder noe som passer.

Etter min erfaring forekommer det at vi ikke tar utfordringene. Men hva bør vi gjøre isteden? Helst skal vi jo jobbe på grunnlag av forskning og vitenskap, men dette er litt for ofte mangelfullt. Da er det lett å tenke at oppgaven er for komplisert og at man selv ikke er riktig fagperson til å ta utfordringen. Hvis logopedien ikke er riktig fagperson, når en klient helt mangler taleferdigheter, hvem er da den riktige? Noen ganger må vi nok stole på at vi har større kompetanse enn vi er klar over. Vi vet mye om hva samspill betyr for kommunikasjons- og språkutvikling, vi vet mye om utvikling av ord og begreper og vi vet hva munnmotorisk utvikling innebærer. Videre vet vi mye om tolking av symboler. Vi vet også hva klienten må klare for å utvikle seg videre. Når en ferdighet mangler, vet vi derfor ganske mye om hva konsekvensen vil bli. Da bør det også være mulig å trekke trådene sammen og finne på noen adekvate tiltak. Prøver vi oss på dette eller trekker vi oss bare ut? Klarer vi å finne frem til alternative kommunikasjonsformer der hvor det er behov for det? Klarer vi å bidra med vår spesifikke kompetanse inn i et tverrfaglig miljø hvor alle syr sammen et godt opplegg i fellesskap? Vi kjenner forhåpentlig også det totale hjelpeapparatet så pass godt, at vi skjønner hvor vi kan henvende oss for å få hjelp og inspirasjon. Tør vi å være utradisjonelle? Tar vi utfordringene?

Det jobbes mye med dem som helt mangler tale, og dette skal vi være stolte av. Men det bør ikke være slik at tilbudet som klienten får, er avhengig av om den aktuelle logopedien tør å ta en utfordring.

Så lenge klienten har bruk for det og så lenge det ikke er noe som direkte taler i mot, bør vi gjøre det som trengs for at også de som helt mangler tale, skal få muligheten til å kommunisere. Det kan ikke være slik at vi ikke jobber med dem som kanskje trenger oss aller mest. Det finnes nesten alltid noe vi kan gjøre.

*Erik Reichmann
leder, Yrkesetisk råd*